

Asfalt beton (gepleşik dilinde - asfalt): häzirki wagtda ýol örtügininiň iň köp ýaýran görnüşidir. Şeýle meşhurlyk materialyň bahasynyň we taýýar önümiň hiliniň gowy utgaşmasy bilen delillendirilýär. Asfaltlanan ýola asfalt ýa-da uly trassa diýilýär.

“Asfalt” sözüniň özi grek dilinden “dag gerşi” diýip terjime edilýär. Taryhçy Gerodot tarapyndan ulanylyşa girizilen dag smolasy rimliler tarapyndan “bitum” diýip atlandyrylypdyr. Gadymy döwürlerde asfalt-bitum şeraply amforalary möhürlemek üçin ulanylypdyr, ýagny ol ýörite ýelim hökmünde görüpdir we gämileriň düýbünü suw geçmez ýaly smola bilen petikläpdirler.

Asfalt ýollar beton ýollara garanynda has arzan düşýär hem-de gysyna betona ýollara görä, buz gatlagynyň örtügininiň az- kem “ýeňilligi” bilen tapawutlanýar. 1876-njy ýylda ilkinji gezek ABŞ-da nebit bitumy arkaly taýýarlanan guýma asfalt ulanyldy. 1892-nji ýylda ABŞ-da senagat usuly bilen ini 3 m bolan ilkinji beton ýol guruldy.

Emeli asfalt ýa-da asfalt beton garyndysy – bu ezilen daş, gum, mineral toz we bitumyň gysylan garyndysy görnüşindäki gurluşyk materialy. Öz gezeginde görnüşi boýunça gyzgyn, ýyly hem-de sowuk asfaltlary tapawutlandyrýarlar: Şepbik bitumy öz içine alýan, 120 ° C-den pes bolmadyk temperaturada goýlan we dykyzlandyrylan gyzgyn asfalt; pes şepbikli bitumy bolan we gysyş temperaturasy 40-80 ° C bolan ýyly asfalt ; düzüminde sowuk bitumy bolan we daşky gurşawyň temperaturasyndan pes, hat-da –30 ° C çenli temperaturada gysylan sowuk asfalt.

1830-njy ýyllarda ilkinji gezek Pariždäki Patyşa köprüsiniň pyýadalar üçin ýodasynda asfalt beton örtük ulanyldy. Şol bir wagtyň özünde, Rona derýasynyň üstündäki Lionyň Moran köprüsindäki pyýadalar ýodasy hem asfalt bilen örtüldi. Sankt-Peterburgda 1839-njy ýylyň tomsunda uzynlygy 45.5 sažen, ini 5 fut (97.08 × 1.52 m) bolan pyýada ýodasy bilen uzynlygy 8,5 fut we ini 6,5 fut (2,59 × 1.98 m) köpriniň pyýadalar üçin bölegi asfalt bilen örtüldi. Olar meşhur Tuçkow bendine degişlidi. 1876-njy ýylda Moskwa şäher Dumasy asfalt beton örtügininiň gurluşygy boýunça synag geçirmek üçin 50 müň rubl bölüp berdi: Tverskiý köçesinde täze materialdan birnäçe ýerler guruldy.

Hawa, GD we K ýol işleriniň diňe gurak howada edilip bilinjekdigini aýdýar, ýöne kadadan çykmalar hem bar. 5 mm-den az ýagysly howada hem asfalt edilip bilner, ýöne belli bir garyndynyň temperatura režimine gözegçilik etmek möhümdir: -10 ° C-den pes we ygalyň 5 mm-den ýokary bolmagy bilen gyzgyn asfalty ulanmak gadagandyr.

Nurşat TAGANOWA
Türkmen döwlet

**binagärlik-gurluşyk
institutynyň talyby**